

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
КОСТЮЧЕНКА Вадима Костянтиновича
«Гуманітарна освіта та гуманістичне виховання в системі підготовки юних
футболістів: традиційні та інноваційні підходи»
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 1 травня 2025 року КОСТЮЧЕНКОМ Вадимом Костянтиновичем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Гуманітарна освіта та гуманістичне виховання в системі підготовки юних футболістів: традиційні та інноваційні підходи» та її обговорення (науковий керівник – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент Валентина ЄРМОЛОВА).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри історії та теорії олімпійського спорту було прийнято рішення надати здобувачу КОСТЮЧЕНКУ Вадиму Костянтиновичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Дисертаційна робота присвячена обґрунтуванню та інтеграції структурно-функціональної моделі гуманітарної освіти і гуманістичного виховання в систему підготовки юних футболістів. Гуманітарна освіта та гуманістичне виховання молоді сприяють формуванню моральних цінностей, емпатії та відповідальності, що є основою гармонійного розвитку особистості. У спорті це особливо важливо для виховання поваги до суперника, чесної гри та командного духу. Однак, аналіз фахової літератури дозволяє відзначити, що попри визнання важливості гуманітарної освіти у формуванні особистості спортсменів, існує низка невирішених питань, які підкреслюють актуальність дослідження. Так, однією з головних проблем є недостатня інтеграція гуманітарних дисциплін у спортивну освіту. Навчальні програми дитячо-юнацьких спортивних шкіл здебільшого орієнтовані на фізичну та тактичну підготовку, тоді як моральні, етичні та соціальні аспекти залишаються поза увагою фахівців.

Ще однією серйозною проблемою є обмежений час на теоретичну підготовку. Чинні освітні програми не передбачають достатньої кількості навчальних годин для гуманітарної освіти, що ускладнює формування цілісної особистості спортсмена. Відсутність належної уваги до розвитку критичного

мислення, комунікативних навичок та загальнокультурної обізнаності може негативно позначитися на соціальній адаптації спортсменів у майбутньому.

Таким чином, необхідність удосконалення гуманітарної освіти в системі підготовки спортсменів є нагальною. Вирішення зазначених проблем сприятиме не лише розвитку висококваліфікованих атлетів, а й формуванню соціально відповідальних, морально зрілих та всебічно розвинених особистостей.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. дисертаційне дослідження виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2021–2025 рр. за темою 1.2. «Історіографія олімпійських видів спорту як джерело вивчення олімпійської спадщини» (№ державної реєстрації 0121U108333, Індекс УДК 796.032:930.1). Автор – співвиконавець теми. Внесок здобувача у розробку теми полягає в обґрунтуванні традиційних та інноваційних підходів до гуманітарної освіти та гуманістичного виховання юних спортсменів, які займаються футболом, а також у розробці та обґрунтуванні структурно-функціональної моделі гуманітарної освіти та гуманістичного виховання юних футболістів в процесі їх спортивної підготовки.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

- уперше диференційовано предметну галузь гуманітарної освіти у системі підготовки юних футболістів з урахуванням її ролі у формуванні моральних, культурних та соціальних орієнтирів у молодих спортсменів. Визначено потенціал гуманітарної складової для гуманізації освітнього процесу в дитячо-юнацьких спортивних школах з футболу, що сприяє формуванню гармонійно розвиненої особистості, здатної до критичного мислення, емпатії, соціальної відповідальності та толерантної взаємодії в командному середовищі;
- уперше виявлено перешкоди у впровадженні гуманітарної освіти у підготовку юних спортсменів та запропоновано шляхи їх подолання, зокрема через розробку методичних матеріалів, використання цифрових платформ, освітніх програми для тренерів, запровадження кодексу етики у клубі та психологічний супровід;
- уперше розроблено й обґрунтовано структурно-функціональну модель гуманітарної освіти та гуманістичного виховання юних футболістів у процесі їхньої спортивної підготовки. Модель інтегрує соціальне замовлення, цілі, завдання, принципи, методи, учасників освітнього процесу та очікувані результати, що відображають цілісний підхід до виховання спортсмена як громадянина, мислячої та моральної особистості. Модель пройшла експериментальну перевірку у спортивному клубі, що дозволило оцінити її ефективність і визначити напрями для подальшого удосконалення;
- уточнено місце, роль і зміст традиційних та інноваційних підходів до гуманітарної освіти й гуманістичного виховання у спортивній підготовці юних футболістів. До традиційних підходів віднесено: класичні навчальні програми, формування цінностей через процес спортивної підготовки, патріотичне виховання через вивчення історії та традицій вітчизняного футболу, залучення батьків у процес виховання; до інноваційних – використання цифрових освітніх

платформ, гейміфікацію, ментального коучинг, інтерактивні освітні програми та мультимедійні технології; інтегроване навчання;

- розроблено практичні рекомендації для чотирьох ключових груп: керівників клубів, тренерів, батьків і самих юних футболістів щодо впровадження гуманітарної та гуманістичної складових в освітньо-тренувальний процес. Вони спрямовані на формування морально здорового мікроклімату в команді, розвиток етичної поведінки, комунікативних навичок, підтримку дітей у навчанні, розвиток емоційного інтелекту та готовності до співжиття в соціумі;

- доповнено наукові уявлення про соціальну значущість гуманітарної освіти й гуманістичного виховання у спортивному контексті, зокрема у футболі, як важливому інструменті формування цінностей, громадянської свідомості та інтелектуального розвитку підлітків. Показано, що футбол не лише сприяє фізичному вдосконаленню, а й є засобом виховання відповідального члена суспільства, здатного діяти на засадах справедливості, поваги й толерантності.

Практичне значення роботи полягає:

- у сприянні поширенню гуманістичних цінностей та гуманітарних знань серед юних футболістів;

- у можливості використання запропонованої структурно-функціональної моделі гуманітарної освіти та гуманістичного виховання юних футболістів в системі їх спортивної підготовки у роботі ДЮСШ;

- у можливості використанні матеріалів дисертаційного дослідження для розробки нових навчальних програм з футболу та навчально-методичних посібників для тренерського складу.

Матеріали дисертаційного дослідження дозволили вдосконалити викладання навчальної дисципліни: «Олімпійський спорт» у Національному університеті фізичного виховання і спорту (акт впровадження від 17 грудня 2024 р.); процес підготовки футболістів у: Комплексній ДЮСШ «Чемпіон», м. Київ (акт впровадження від 10 січня 2025 р.); у футбольному клубі «Вікторія», м. Обухів (акт впровадження від 10 січня 2025 р.).

Теоретичне значення отриманих результатів. Теоретична значущість дисертаційної роботи полягає у розробці та науковому обґрунтуванні структурно-функціональної моделі гуманітарної освіти і гуманістичного виховання в системі підготовки юних футболістів. Вона полягає у систематизації й узагальненні знань щодо гуманітарної освіти як чинника формування ціннісних орієнтацій, моральних якостей та соціально значущих установок у підростаючого покоління спортсменів. Вивчення й адаптація традиційних і сучасних педагогічних підходів дозволяє глибше зрозуміти роль гуманітарного компоненту у спортивній підготовці, розширює наукове уявлення про взаємозв'язок гуманістичного виховання і формування особистості спортсмена, а також закладає методологічні основи для подальших досліджень у сфері інтеграції освітньо-виховних технологій у спортивну галузь.

Сформульовані в дисертаційній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації можуть бути використані для подальшого удосконалення робочих програм навчальних дисциплін у закладах вищої освіти спортивного профілю, а також для вдосконалення програм підготовки спортивного резерву у дитячо-юнацьких спортивних школах з футболу.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, повною мірою відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Їх обґрунтування здійснено на основі системного аналізу отриманих результатів із використанням сучасних методів дослідження.

Достовірність і обґрунтованість основних положень дисертації забезпечені застосуванням інформативних методів дослідження, достатнім обсягом фактичного матеріалу, тривалістю дослідження, репрезентативністю вибірки, а також використанням сучасних методів математичної обробки даних. Сукупність цих чинників гарантує високий ступінь надійності отриманих результатів і дає підстави для практичної реалізації запропонованих рекомендацій.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені у 5 наукових публікаціях, з яких: 3 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 2 публікації апробаційного характеру.

Апробація результатів дисертації. Матеріали дисертаційного дослідження було оприлюднено:

– на міжнародному рівні: XVI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 30 листопада 2023 р.); XVII Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 30 травня 2024 р.); VII Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми і перспективи» (Київ, 29–30 листопада 2023 р.), VIII Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми і перспективи» (Київ, 20–21 листопада 2024 р.), Міжнародному науковому конгресі «Спорт, олімпізм, здоров'я» (Кишинів, Республіка Молдова, 15-17 вересня 2022 р.), щорічних науково-практичних конференціях кафедри історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України (2022–2024).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження сформульовано спільно з науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передового практичного досвіду. Здобувачем самостійно обґрунтовано підходи до інтеграції гуманітарної освіти і гуманістичного виховання в процес спортивної підготовки юних футболістів, розроблено структурно-функціональну модель, що відображає основні зв'язки та елементи впливу гуманітарної освіти та гуманістичного виховання на формування особистості спортсмена, а також

визначено ефективність запропонованої моделі в контексті вдосконалення освітньо-виховної складової процесу підготовки юних спортсменів-футболістів.

Усі розділи власних досліджень, аналіз отриманих результатів та висновки дисертаційної роботи оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням дослідження. Також здобувачем підготовлено матеріали для наукових публікацій і для впровадження розроблених наукових положень у практичну діяльність.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота КОСТЮЧЕНКА Вадима Костянтиновича «Гуманітарна освіта та гуманістичне виховання в системі підготовки юних футболістів: традиційні та інноваційні підходи» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Після розгляду дисертаційної роботи КОСТЮЧЕНКА Вадима Костянтиновича «Гуманітарна освіта та гуманістичне виховання в системі підготовки юних футболістів: традиційні та інноваційні підходи», а також аналізу наукових публікацій за темою дисертації, та за результатами публічного представлення і обговорення наукових результатів, встановлено, що представлена робота є актуальним, самостійно виконаним та повністю завершеним науковим дослідженням.

Дисертація виконана на високому науково-методичному рівні із застосуванням сучасних методів дослідження, що забезпечують достовірність і обґрунтованість отриманих результатів. Робота характеризується науковою новизною, суттєвим практичним значенням, містить нові науково обґрунтовані результати дослідження здобувача, спрямовані на розв'язання актуального наукового завдання щодо гуманітарної освіти та гуманістичного виховання юних спортсменів в процесі їх спортивної підготовки.

Дисертаційне дослідження відповідає сформульованій меті та завданням, має внутрішню логіку викладення матеріалу, а сформульовані висновки відображають основні результати роботи та повною мірою відповідають її змісту.

Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуюються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою

присудження здобувачу КОСТЮЧЕНКУ Вадиму Костянтиновичу ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує вченій раді НУФВСУ утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації КОСТЮЧЕНКА Вадима Костянтиновича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Лідія РАДЧЕНКО, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Марія ПРИЙМАК, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, професор кафедри історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Ірина КРОЛЬ, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, старший викладач кафедри історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Жаннета КОЗИНА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

опонент: Ярослав ГАЛАН, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри спорту та фітнесу Чернівецького національного педагогічного університету імені Юрія Федькевича.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.фіз.вих., професор

К.фіз.вих., доцент

К.фіз.вих., доцент

Голова засідання,
д.,фіз.вих., професор

Лідія РАДЧЕНКО
Марія ПРИЙМАК
Ірина КРОЛЬ

Лідія РАДЧЕНКО

Підписи Радченко Л., Приймак М., Кріль І. засвідчую

Лідія Радченко Л.В.
2025